EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2023 05 24
COM(2023) 615 final

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Lietuvos 2023 m. nacionalinės reformų darbotvarkės su Tarybos nuomone dėl 2023 m. Lietuvos stabilumo programos

{SWD(2023) 615 final}

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Lietuvos 2023 m. nacionalinės reformų darbotvarkės su Tarybos nuomone dėl 2023 m. Lietuvos stabilumo programos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo[1], ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo[2], ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

(1) 2021 m. vasario 19 d. įsigaliojo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241[3], kuriuo nustatyta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė. Pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę valstybėms narėms teikiama finansinė parama reformoms ir investicijoms įgyvendinti, t. y. ES finansuojama fiskalinė paskata. Pagal Europos semestro prioritetus Priemonė prisideda prie ekonomikos bei socialinio atsigavimo ir tvarių reformų ir investicijų, kuriomis siekiama visų pirma skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir didinti valstybių narių ekonomikos atsparumą, įgyvendinimo. Ji taip pat padeda stiprinti viešųjų finansų būklę ir skatinti augimą ir darbo vietų kūrimą vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu, gerinti teritorinę sanglaudą ES ir remti tolesnį Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimą. 2022 m. birželio 30 d., laikantis Reglamento (ES) 2021/241 11 straipsnio 2 dalies, atnaujintas pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę kiekvienai valstybei narei skiriamas didžiausias finansinis įnašas;

---

1 OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

2 OL L 306, 2011 11 23, p. 25.

3 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17).

(2) 2022 m. lapkričio 22 d. Komisija priėmė 2023 m. metinę tvaraus augimo apžvalgą[4], kuria pradedamas 2023 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. 2023 m. kovo 23 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino apžvalgoje, grindžiamoje keturiais konkurencingo tvarumo aspektais, išdėstytus prioritetus. 2022 m. lapkričio 22 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė 2023 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Lietuva nurodyta kaip viena iš valstybių narių, kuriose gali būti susidaręs disbalansas arba gali kilti jo susidarymo rizika ir dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija priėmė nuomonę dėl Lietuvos 2023 m. biudžeto plano projekto. Be to, Komisija priėmė Rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos (ją Taryba priėmė 2023 m. gegužės 16 d.) ir Pasiūlymą dėl 2023 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo politikos gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas (ją Taryba priėmė 2023 m. kovo 13 d.);

(3) nors ES šalių ekonomika nepaprastai atspari, geopolitinės aplinkybės ir toliau daro neigiamą poveikį. Kadangi ES tvirtai remia Ukrainą, ES ekonominės ir socialinės politikos darbotvarkėje daugiausia dėmesio skiriama, viena vertus, priemonėms, kuriomis trumpuoju laikotarpiu mažinamas neigiamas sukrėtimų energetikos srityje poveikis tiek pažeidžiamiems namų ūkiams, tiek įmonėms, ir, kita vertus, tolesnėms pastangoms vidutiniu laikotarpiu įgyvendinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, remti tvarų ir integracinį augimą, apsaugoti makroekonominį stabilumą ir didinti atsparumą. Joje taip pat daug dėmesio skiriama ES konkurencingumo ir našumo didinimui;

(4) 2023 m. vasario 1 d. Komisija paskelbė komunikatą „Žaliojo kurso pramonės planas poveikio klimatui neutralizavimo amžiui“[5], kuriuo siekiama didinti neutralaus poveikio klimatui ES pramonės konkurencingumą ir remti greitą perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos. Planas papildo pagal Europos žaliojo kurso komunikatą ir planą „REPowerEU“ dedamas pastangas. Juo siekiama sukurti palankesnę aplinką, kurioje būtų plėtojami ES neutralaus poveikio technologijų ir produktų gamybos pajėgumai, kurių reikia ES plataus užmojo klimato srities tikslams pasiekti, taip pat užtikrinama prieiga prie atitinkamų svarbiausiųjų žaliavų, be kita ko, įvairinant tiekimo šaltinius, tinkamai naudojant geologinius išteklius valstybėse narėse ir naudojant kuo daugiau perdirbtų žaliavų. Planas grindžiamas keturiais ramsčiais: nuspėjama ir supaprastinta reglamentavimo aplinka, galimybėmis sparčiau gauti finansavimą, įgūdžių stiprinimu ir atvira prekyba siekiant atsparių tiekimo grandinių. 2023 m. kovo 16 d. Komisija taip pat paskelbė komunikatą „Ilgalaikis ES konkurencingumas. Perspektyvos po 2030 m.“[6], kuriame dėmesys sutelktas į devynis vienas kitą stiprinančius veiksnius ir tikslą sukurti augimą skatinančią reglamentavimo sistemą. Jame nustatyti politikos prioritetai, kuriais, siekiant ilgalaikio ES ir jos valstybių narių konkurencingumo, skatinama aktyviai vykdyti struktūrinius patobulinimus, tinkamai orientuotas investicijas ir reglamentavimo priemones. Toliau pateikiamos rekomendacijos padeda šiuos prioritetus įgyvendinti;

(5) 2023 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras toliau kinta atsižvelgiant į Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės įgyvendinimą. Kad būtų įgyvendinti Europos semestro politikos prioritetai, vis dar itin svarbu visiškai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, nes jais atsižvelgiama į visas atitinkamas per kelerius pastaruosius metus konkrečioms šalims pateiktas rekomendacijas arba didelę jų dalį. 2019, 2020 ir 2022 m. konkrečioms

4 COM(2022) 780 *final*.
5 COM(2023) 62 *final*.
6 COM(2023) 168 *final*.

šalims skirtos rekomendacijos tebėra tiek pat svarbios ir ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planams, kurie peržiūrėti, atnaujinti arba iš dalies pakeisti pagal Reglamento (ES) 2021/241 14, 18 ir 21 straipsnius;

(6) 2023 m. vasario 27 d. priimtu reglamentu „REPowerEU“[7] siekiama greitai laipsniškai panaikinti ES priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro importo. Taip bus prisidėta prie ES energetinio saugumo ir jos energijos šaltinių įvairinimo, kartu didinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą, energijos kaupimo pajėgumus ir energijos vartojimo efektyvumą. Reglamentu valstybėms narėms suteikiama galimybė į nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus įtraukti naują skyrių „REPowerEU“, kad būtų galima finansuoti pagrindines reformas ir investicijas, kurios padės pasiekti „REPowerEU“ tikslus. Jos taip pat padės didinti neutralaus poveikio klimatui ES pramonės konkurencingumą, kaip nurodyta Žaliojo kurso pramonės plane poveikio klimatui neutralizavimo amžiui, ir atsižvelgti į 2022 m. ir, kai taikytina, 2023 m. konkrečioms valstybėms narėms pateiktas su energetika susijusias rekomendacijas. Reglamentu „REPowerEU“ nustatoma naujos kategorijos negrąžintina finansinė parama, kurią valstybės narės gali gauti, kad galėtų finansuoti naujas su energetika susijusias reformas ir investicijas, numatytas jų ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose;

(7) 2023 m. kovo 8 d. Komisija priėmė komunikatą, kuriame pateikė 2024 m. fiskalinės politikos gaires. Juo siekiama padėti valstybėms narėms parengti stabilumo ir konvergencijos programas ir taip sustiprinti politikos koordinavimą[8]. Komisija priminė, kad Stabilumo ir augimo pakte nustatytos bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos taikymas baigsis 2023 m. pabaigoje. Ji paragino 2023–2024 m. vykdyti fiskalinę politiką, kuria užtikrinamas vidutinio laikotarpio skolos tvarumas ir tvariai didinamas potencialus augimas. Valstybės narės paragintos 2023 m. stabilumo ir konvergencijos programose nustatyti, kaip jų fiskaliniais planais bus užtikrinta, kad vidutiniu laikotarpiu būtų laikomasi 3 % BVP deficito pamatinės vertės ir kad skola būtų patikimai bei nuolat mažinama arba išliktų apdairaus lygio. Komisija paragino valstybes nares laipsniškai nutraukti nacionalines fiskalines priemones, nustatytas siekiant apsaugoti namų ūkius ir įmones nuo energijos kainų šuolio, pradedant nuo mažiausiai tikslingų priemonių. Ji nurodė, kad jei dėl atsinaujinusio su energijos kainomis susijusio spaudimo reikėtų pratęsti paramos priemonių taikymą, valstybės narės tokias priemones pažeidžiamiems namų ūkiams ir įmonėms turėtų taikyti daug tikslingiau nei anksčiau. Komisija pasiūlė fiskalines rekomendacijas kiekybiškai įvertinti, diferencijuoti ir suformuluoti remiantis grynosiomis pirminėmis išlaidomis, kaip pasiūlyta jos komunikate dėl ES ekonomikos valdymo sistemos reformos gairių[9]. Ji rekomendavo, kad visos valstybės narės ir ateityje išsaugotų nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas ir užtikrintų veiksmingą Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų ES fondų lėšų panaudojimą, ypač atsižvelgdamos į žaliosios bei skaitmeninės pertvarkos ir atsparumo didinimo tikslus. Komisija nurodė, kad, laikydamasi galiojančių teisinių nuostatų ir remdamasi 2023 m. galutiniais duomenimis, 2024 m. pavasarį ji Tarybai pasiūlys pradėti deficito kriterijumi grindžiamas perviršinio deficito procedūras;

---

7 2023 m. vasario 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/435, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, kiek tai susiję su skyriais „REPowerEU“ ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 bei (ES) 2021/1755 ir Direktyva 2003/87/EB (OL L 63, 2023 2 28, p. 1).

8 COM(2023) 141 *final*.

9 COM(2022) 583 *final*.

(8) 2023 m. balandžio 26 d. Komisija pristatė pasiūlymus dėl teisės aktų, kuriais įgyvendinama visapusiška ES ekonomikos valdymo taisyklių reforma. Pagrindinis pasiūlymų tikslas – stiprinti valstybės skolos tvarumą ir skatinti tvarų bei integracinį ekonomikos augimą visose valstybėse narėse įgyvendinant reformas ir investuojant. Pasiūlymais siekiama valstybėms narėms suteikti daugiau galimybių kontroliuoti savo vidutinio laikotarpio planų rengimą ir kartu nustatoma griežtesnė vykdymo užtikrinimo tvarka siekiant užtikrinti, kad valstybės narės vykdytų vidutinio laikotarpio fiskaliniuose struktūriniuose planuose prisiimtus įsipareigojimus. Teisėkūros darbą siekiama užbaigti 2023 m.;

(9) 2021 m. gegužės 14 d. pagal Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 1 dalį Lietuva Komisijai pateikė nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnį Komisija ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano aktualumą, efektyvumą, veiksmingumą ir darną įvertino vadovaudamasi to reglamento V priede pateiktomis vertinimo gairėmis. 2021 m. liepos 20 d. Taryba priėmė Sprendimą dėl Lietuvos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo[10]. Paramos dalių išmokėjimas priklauso nuo pagal Reglamento (ES) 2021/241 24 straipsnio 5 dalį Komisijos priimto sprendimo, kad Lietuva patenkinamai pasiekė Tarybos įgyvendinimo sprendime nustatytas atitinkamas tarpines ir siektinas reikšmes. Kad būtų laikoma, jog tarpinės ir siektinos reikšmės pasiektos patenkinamai, ankstesniosios turi likti nepanaikintos;

(10) 2023 m. balandžio 27 d. Lietuva pateikė 2023 m. nacionalinę reformų darbotvarkę, o 2023 m. balandžio 28 d. pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 4 straipsnio 1 dalį – 2023 m. stabilumo programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos kartu. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 27 straipsnį, 2023 m. nacionalinė reformų darbotvarkė taip pat atspindi Lietuvos du kartus per metus teikiamas pažangos, padarytos įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, ataskaitas;

(11) 2023 m. gegužės 24 d. Komisija paskelbė 2023 m. Lietuvos ataskaitą[11]. Joje įvertinta pažanga, Lietuvos padaryta įgyvendinant atitinkamas 2019–2022 m. Tarybos priimtas jai skirtas rekomendacijas, ir apžvelgta, kaip ji įgyvendina ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Remiantis šia analize, šalies ataskaitoje nurodytos spragos, palyginti su tais uždaviniais, kurie ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane sprendžiami tik iš dalies arba nesprendžiami, taip pat nauji ir kylantys uždaviniai. Be to, joje įvertinta pažanga, Lietuvos padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant ES pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo mažinimo srityse, taip pat JT darnaus vystymosi tikslų;

(12) pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį Komisija atliko nuodugnią Lietuvos apžvalgą ir 2023 m. gegužės 24 d. paskelbė jos rezultatus[12]. Ji padarė išvadą, kad Lietuvoje nėra makroekonominio disbalanso. Konkrečiai, pastaruoju metu su kainų konkurencingumu, išorės balansu ir būsto kainų pokyčiais susijęs pažeidžiamumas padidėjo, bet apskritai atrodo, kad šiuo metu yra valdomas. Energijos kainų šuolis ir sparčiai didėjanti infliacija padarė didelį poveikį ekonomikai; tačiau prognozuojama, kad mažėjant energijos kainoms Lietuvos konkurencingumas pamažu atsigaus. Dėl padidėjusių energijos importo kainų einamosios sąskaitos būklė 2022 m. gerokai

---

10 2021 m. liepos 20 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas dėl Lietuvos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (ST 10477/2021; ST 10477/2021 ADD 1).

11 SWD(2023) 615 *final*.

12 SWD(2023) 637 *final*.

pablogėjo, bet prognozuojama, kad šiais metais ji bus beveik subalansuota. Ateityje nedidelis einamosios sąskaitos deficitas, atsižvelgiant į tvarią skolos poziciją, pavojaus išorės tvarumui nekels. Nepaisant to, jei infliacija ir spaudimas darbo užmokesčiui užsitęstų, tai galėtų pakenkti Lietuvos konkurencingumui, ypač dėl to, kad grynoji infliacija gerokai viršija euro zonos vidurkį. Nuo pandemijos pradžios būsto kainos labai išaugo, tačiau pervertinimo požymių nėra, be to, didėjant palūkanų normoms ir smunkant ekonomikai, kainos šiuo metu mažėja. Be to, namų ūkių skola yra maža, o bankų sektorius yra gerai kapitalizuotas, labai pelningas ir jame yra mažai neveiksnių paskolų. Politikos situacija apskritai yra palanki, nors kai kurios politikos kryptys galėtų padėti mažinti nustatytų pažeidžiamumo veiksnių keliamą riziką. Šiuo atžvilgiu būtų svarbu toliau vykdyti anticiklinę fiskalinę ir makroprudencinę politiką ir prireikus ją stiprinti. Kita vertus, padėti valdyti kainų ir vienetui tenkančių darbo sąnaudų spaudimą galėtų didesnis dėmesys konkurencijos skatinimui vidaus rinkoje ir politika, kuria siekiama didinti darbo jėgos pasiūlą ir jos kokybę;

(13) remiantis Eurostato patvirtintais duomenimis[13], Lietuvos valdžios sektoriaus deficitas sumažėjo nuo 1,2 % BVP 2021 m. iki 0,6 % 2022 m., o valdžios sektoriaus skola sumažėjo nuo 43,7 % BVP 2021 m. pabaigoje iki 38,4 % 2022 m. pabaigoje;

(14) valdžios sektoriaus balansui poveikį padarė fiskalinės politikos priemonės, priimtos siekiant sušvelninti ekonominį ir socialinį energijos kainų kilimo poveikį. 2022 m. tokios pajamas mažinančios priemonės apėmė PVM už centralizuotą šilumos tiekimą kompensavimą namų ūkiams, o tokios išlaidas didinančios priemonės apėmė viršutines kainų ribas, taikomas buitinių bei nebuitinių vartotojų elektros energijos tarifams ir buitinių vartotojų gamtinių dujų tarifams, ir subsidijas įmonėms, veikiančioms sektoriuose, kuriuos paveikė aukštos energijos kainos. Komisijos vertinimu, 2022 m. šių priemonių grynasis poveikis biudžetui sudarys 1,3 % BVP. Valdžios sektoriaus balansui poveikį taip pat daro iš Ukrainos perkeltų asmenų laikinosios apsaugos teikimo biudžeto išlaidos, kurios, kaip apskaičiuota, 2022 m. sudaro 0,3 % BVP. Be to, apskaičiuotos COVID-19 laikinų neatidėliotinų priemonių išlaidos 2022 m. sumažėjo iki 0,4 % BVP, palyginti su 0,6 % 2021 m.;

(15) 2021 m. birželio 18 d. Taryba rekomendavo Lietuvai[14] 2022 m. išlaikyti remiamojo pobūdžio fiskalinės politikos kryptį, įskaitant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės suteiktą postūmį, ir išlaikyti nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas. Taryba taip pat rekomendavo Lietuvai kontroliuoti nacionalinėmis lėšomis finansuojamų einamųjų išlaidų augimą;

(16) remiantis Komisijos skaičiavimais, 2022 m. fiskalinė politika[15] buvo stabdomoji (0,9 % BVP) – tai buvo tinkama atsižvelgiant į aukštą infliaciją. Lietuva toliau rėmė ekonomikos atsigavimą vykdydama pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę finansuojamas investicijas, kaip rekomendavo Taryba. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis ir kitų ES fondų lėšomis finansuojamos išlaidos 2022 m. sudarė 1,1 % BVP (2021 m. – 1,3 %).

---

13 „Eurostat-Euro Indicators“ 47/2023, 2023 04 21.

14 2021 m. birželio 18 d. Tarybos rekomendacija, kurioje pateikiama Tarybos nuomonė dėl 2021 m. Lietuvos stabilumo programos, OL C 304, 2021 7 29, p. 68.

15 Fiskalinės politikos kryptis vertinama kaip pirminių išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones), išskyrus su COVID-19 krize susijusias laikinas neatidėliotinas priemones, bet įskaitant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų ES fondų negrąžintina parama (dotacijomis) finansuojamas išlaidas, pokytis, palyginti su vidutinio laikotarpio potencialiu augimu. Daugiau informacijos pateikta fiskalinės statistikos lentelių 1 langelyje.

Nacionalinėmis lėšomis finansuojamų investicijų poveikis fiskalinės politikos krypčiai buvo neutralus[16]. Todėl Lietuva išlaikė nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas, kaip rekomendavo Taryba. Be to, nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus naujas pajamų priemones) augimo stabdomasis poveikis fiskalinės politikos krypčiai sudarė 0,9 procentinio punkto. Todėl Lietuva pakankamai kontroliavo nacionalinėmis lėšomis finansuojamų einamųjų išlaidų augimą;

(17) makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos stabilumo programoje pateiktos biudžeto projekcijos, yra realistiškas. Vyriausybė prognozuoja, kad realusis BVP 2023 m. išaugs 0,5 %, o 2024 m. – 3,0 %. Palyginti su stabilumo programa, Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad realusis BVP 2023 m. augs tiek pat, t. y. 0,5 %, o 2024 m. išaugs mažiau, t. y. 2,7 %, daugiausia dėl numatomo palyginti lėtesnio vartojimo ir investicijų augimo 2024 m.;

(18) 2023 m. stabilumo programoje Vyriausybė numato, kad 2023 m. valdžios sektoriaus deficito santykis padidės iki 2,2 % BVP. 2023 m. padidėjimas daugiausia atspindi išlaidas didinančias priemones, kuriomis siekiama remti mažesnes pajamas gaunančius namų ūkius (pvz., socialinių išmokų ir pensijų didinimą), taip pat numatomas mažesnes pajamas iš mokesčių ir socialinio draudimo įmokų (išreikštas procentine BVP dalimi). Programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP sumažės nuo 38,4 % 2022 m. pabaigoje iki 37,8 % 2023 m. pabaigoje. Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2023 m. valdžios sektoriaus deficitas bus 1,7 % BVP. Šis dydis mažesnis nei stabilumo programoje numatytas deficitas, daugiausia dėl numatomų didesnių pajamų iš socialinio draudimo įmokų ir numatomų šiek tiek mažesnių valdžios sektoriaus išlaidų tarpiniam vartojimui ir investicijoms. Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatomas valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP mažesnis: 37,1 % 2023 m. pabaigoje. Skirtumą lemia numatomas mažesnis valdžios sektoriaus deficitas;

(19) numatoma, kad 2023 m. valdžios sektoriaus balansui poveikį toliau darys priemonės, priimtos siekiant sušvelninti ekonominį ir socialinį energijos kainų kilimo poveikį. Jas sudaro priemonės, kurių taikymas pratęstas nuo 2022 m. (visų pirma viršutinės kainų ribos, taikomos buitinių ir nebuitinių vartotojų elektros energijos ir gamtinių dujų tarifams). Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad paramos priemonių grynosios biudžeto išlaidos 2023 m. sudarys 0,7 % BVP[17]. Neatrodo, kad dauguma 2023 m. priemonių yra orientuotos į labiausiai pažeidžiamus namų ūkius ar įmones, ir jomis nėra išsaugomas kainos signalas mažinti energijos poreikį ir didinti energijos vartojimo efektyvumą. Todėl tikslinių paramos priemonių, į kurias reikėtų atsižvelgti vertinant, ar laikomasi 2023 m. skirtos rekomendacijos, nėra. Prognozuojama, kad iš Ukrainos perkeltų asmenų laikinosios apsaugos teikimo biudžeto išlaidos 2023 m. išliks palyginti stabilios: 0,3 % BVP;

(20) 2022 m. liepos 12 d. Taryba rekomendavo[18] Lietuvai imtis veiksmų 2023 m. užtikrinti, kad nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas atitiktų

---

16 Kitos nacionalinėmis lėšomis finansuojamos kapitalo išlaidos turėjo 0,2 procentinio punkto BVP skatinamąjį poveikį.

17 Šis skaičius rodo tų priemonių, įskaitant einamųjų pajamų ir išlaidų, taip pat atitinkamais atvejais – kapitalo išlaidų priemones, poveikį metiniam biudžetui.

18 2022 m. liepos 12 d. Tarybos rekomendacija dėl Lietuvos 2022 m. nacionalinės reformų darbotvarkės su Tarybos nuomone dėl 2022 m. Lietuvos stabilumo programos, *OL C 334, 2022 9 1, p. 120.*

bendrą neutralios politikos kryptį[19], atsižvelgiant į tolesnę laikiną ir tikslinę paramą namų ūkiams ir įmonėms, kurie labiausiai pažeidžiami dėl energijos kainų šuolių, ir iš Ukrainos bėgantiems žmonėms. Lietuva turėtų būti pasirengusi einamąsias išlaidas pritaikyti prie kintančios situacijos. Lietuvai taip pat rekomenduota didinti viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarkas, taip pat į energetinį saugumą atsižvelgiant į iniciatyvą „REPowerEU“, be kita ko, naudojantis Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų Sąjungos fondų lėšomis;

(21) Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2023 m. fiskalinė politika didelės infliacijos sąlygomis bus skatinamoji (−0,8 % BVP). Prieš tai, 2022 m., fiskalinė politika buvo stabdomoji (+0,9 % BVP). Nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones) augimo stabdomasis poveikis fiskalinės politikos krypčiai 2023 m. turėtų sudaryti 0,4 % BVP. Apibendrinant, prognozuojamas nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas atitinka Tarybos rekomendaciją. Numatoma, kad Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis ir kitų ES fondų lėšomis finansuojamos išlaidos 2023 m. sudarys 2,0 % BVP, o nacionalinėmis lėšomis finansuojamų investicijų skatinamasis poveikis fiskalinės politikos krypčiai turėtų sudaryti 0,1 procentinio punkto[20]. Todėl Lietuva planuoja finansuoti papildomas investicijas pasinaudodama Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų ES fondų lėšomis, taip pat, kaip numatoma, išlaikys nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas. Planuojama finansuoti viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir energetinį saugumą, pvz., investicijas į vietos atsinaujinančiųjų energijos išteklių plėtrą ir elektros energijos kaupimo infrastruktūros įrengimą, o tai palengvins Lietuvos pastangas atsijungti nuo elektros tinklo, kuris veikia sinchroniniu režimu su Rusijos ir Baltarusijos sistemomis. Šie investiciniai projektai iš dalies finansuojami Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų ES fondų lėšomis;

(22) stabilumo programoje numatoma, kad 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas sumažės iki 1,7 % BVP. 2024 m. sumažėjimas iš esmės atspindi priemonių, priimtų siekiant sušvelninti ekonominį ir socialinį energijos kainų kilimo poveikį, panaikinimą. Programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP 2024 m. pabaigoje sumažės iki 37,7 %. Remiantis iki galutinio prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones, Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 1,4 % BVP. Šis dydis yra mažesnis nei programoje numatytas deficito santykis, daugiausia dėl mažesnių valdžios sektoriaus išlaidų tarpiniam vartojimui ir didesnio nominaliojo BVP. Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatomas valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP mažesnis: 36,6 % 2024 m. pabaigoje;

(23) stabilumo programoje numatyta 2024 m. laipsniškai panaikinti daugumą su energija susijusios paramos priemonių. Komisija taip pat daro prielaidą, kad bus laipsniškai panaikintos beveik visos su energija susijusios paramos priemonės (grynosios išlaidos 2024 m. sudarys 0,1 % BVP). Šie įverčiai priklauso nuo prielaidos, kad energijos kainos vėl nedidės;

---

[19] Remiantis Komisijos 2023 m. pavasario prognoze, numatoma, kad Lietuvos vidutinio laikotarpio (10 metų) potencialios gamybos apimties augimo vidurkis, naudojamas fiskalinės politikos krypčiai įvertinti, nominaliąja verte bus 14,0 %.

[20] Numatoma, kad kitos nacionalinėmis lėšomis finansuojamos kapitalo išlaidos turės 0,2 procentinio punkto BVP skatinamąjį poveikį.

(24) programoje Lietuva planuoja 2023 m. pasiekti vidutinio laikotarpio biudžeto tikslą, kuris yra −1,0 % BVP struktūrinis biudžeto balansas[21], ir jį išlaikyti visą likusį programos laikotarpį. Remiantis Komisijos 2023 m. pavasario prognoze, numatoma, kad struktūrinis balansas 2023 ir 2024 m. bus atitinkamai −0,6 ir −0,3 % BVP, taigi viršys vidutinio laikotarpio biudžeto tikslą. Apdairi fiskalinė politika 2024 m. taip pat padės sumažinti grynąją infliaciją, kuri gerokai viršija euro zonos vidurkį ir, jei užsitęstų, galėtų lemti konkurencingumo sumažėjimą;

(25) darant nesikeičiančios politikos prielaidą, Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. grynosios nacionalinėmis lėšomis finansuojamos pirminės išlaidos padidės 2,7 %;

(26) remiantis programa, viešosios investicijos turėtų sumažėti nuo 4,0 % BVP 2023 m. iki 3,9 % 2024 m. Mažesnės investicijos atspindi mažesnes nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas ir ES finansuojamas investicijas;

(27) stabilumo programoje išdėstyta vidutinio laikotarpio fiskalinė kryptis iki 2026 m. Programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus deficitas palaipsniui sumažės iki 1,4 % BVP 2025 m. ir iki 0,9 % 2026 m. Todėl planuojama, kad valdžios sektoriaus deficitas per programos laikotarpį liks mažesnis negu 3 % BVP. Programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP padidės nuo 37,7 % 2024 m. pabaigoje iki 38,6 % iki 2026 m. pabaigos;

(28) Lietuvos mokestinės pajamos, išreikštos procentine BVP dalimi, yra gerokai mažesnės už ES vidurkį, todėl lėšų viešosioms sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos ir bendrųjų viešųjų paslaugų išlaidoms finansuoti yra mažai. PVM atotrūkis (skirtumas tarp numatomų PVM pajamų ir surinktos sumos) tebėra vienas didžiausių ES, nors, preliminariais vertinimais, 2021 m. galėjo gerokai sumažėti. 2021 m. pajamos iš nekilnojamojo turto mokesčių, kurie yra vieni iš mažiausiai ekonomikos augimui kenkiančių mokesčių, sudarė tik 0,3 % BVP, t. y. buvo maždaug septynis kartus mažesnės už ES vidurkį. Lietuvoje iš pelno mokesčio surinktos pajamos (išreikštos procentine BVP dalimi) sudarė pusę ES vidurkio, transporto mokesčiai buvo vieni mažiausių ES, be to, ji yra viena iš nedaugelio valstybių narių, kuriose netaikomas metinis automobilių mokestis. 2015–2021 m. viešosios išlaidos socialinei apsaugai padidėjo, bet vis dar yra gerokai mažesnės už ES vidurkį. Taigi socialinės išmokos yra gana mažos ir jų aprėptis siaura, o senatvės pensijos, palyginti su darbo pajamomis, yra vienos mažiausių ES. Bendrųjų viešųjų paslaugų išlaidos itin mažos: joms skiriamas finansavimas (išreikštas procentine BVP dalimi) sudaro beveik pusę ES vidurkio. Kadangi sveikatos priežiūrai skiriama nepakankamai finansinių išteklių, medicininės priežiūros paslaugų tenka laukti ilgai ir daug šių paslaugų poreikių lieka nepatenkinta, pacientai daug sąnaudų turi padengti savo lėšomis, o sveikatos priežiūros specialistams negali būti pasiūlyta konkurencingų atlyginimų. 2021–2023 m. Lietuva priėmė kelias svarbias nuolatines išlaidų priemones (pvz., viešojo sektoriaus darbo užmokesčio, pensijų ir kitų socialinių išmokų didinimą), bet joms nebuvo atitinkamų finansavimo priemonių – ilguoju laikotarpiu tai gali kelti pavojų Lietuvos fiskaliniam tvarumui;

(29) pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnio 3 dalies b punktą ir V priedo 2.2 kriterijų, į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukta daug viena kitą papildančių reformų ir investicijų, kurios turi būti įgyvendintos iki 2026 m. Lietuvos

[21] Struktūrinis balansas (t. y. pagal ciklą pakoreguotas balansas, atmetus vienkartines ir kitas laikinąsias priemones), perskaičiuotas Komisijos naudojant bendrai sutartą metodiką, rodo 0,6 % BVP struktūrinį deficitą 2023 m. ir 0,2 % BVP – 2024 m.

ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planas sėkmingai vykdomas. 2022 m. lapkričio 30 d. Lietuva pateikė pirmą mokėjimo prašymą ir Komisija priėmė teigiamą 31 iš 33 tarpinių reikšmių, įeinančių į šešis iš septynių plano komponentų, vertinimą, o dvi tarpinės reikšmės, susijusios su mokesčių reformomis, įvertintos kaip pasiektos nepatenkinamai. Todėl Komisija pradėjo mokėjimų sustabdymo procedūrą, pagal kurią Lietuvai suteikiama daugiau laiko šioms tarpinėms reikšmėms pasiekti, kartu skiriant 542,3 mln. EUR (atėmus išankstinį finansavimą) dalinę išmoką, susijusią su patenkinamai pasiektomis tarpinėmis reikšmėmis. Atsižvelgdama į objektyvias aplinkybes, susijusias su energijos ir statybinių medžiagų kainų didėjimu ir tiekimo grandinių suvaržymu dėl Rusijos agresijos prieš Ukrainą, Lietuva ketina pateikti plano pakeitimų ir skyrių „REPowerEU“, kad paspartintų ekonomikos dekarbonizaciją ir sumažintų priklausomybę nuo iškastinio kuro. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 14 straipsnio 6 dalį 2023 m. kovo 30 d. Lietuva pareiškė ketinanti prašyti 1 800 000 000 EUR papildomos paskolos paramos pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę. Į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą greitai įtraukus naują skyrių „REPowerEU“ bus sudarytos sąlygos finansuoti papildomas reformas ir investicijas, kuriomis remiamas Lietuvos strateginių tikslų energetikos ir žaliosios pertvarkos srityse įgyvendinimas. Siekiant sėkmingai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, taip pat kitą už plane numatytąją platesnę ekonominę ir užimtumo politiką, kad būtų užtikrinta plati atsakomybė už bendrą politinę darbotvarkę, tebėra svarbus sistemingas ir veiksmingas vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas;

(30) 2022 m. Komisija patvirtino visus Lietuvos sanglaudos politikos programavimo dokumentus. Kad Lietuvoje būtų įgyvendinama žalioji ir skaitmeninė pertvarka, didinamas ekonominis ir socialinis atsparumas, taip pat vyktų darnus teritorinis vystymasis, labai svarbu sanglaudos politikos programas įgyvendinti sparčiai, užtikrinant papildomumą ir sinergiją su ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu, įskaitant skyrių „REPowerEU“;

(31) be ekonominių ir socialinių uždavinių, kurie sprendžiami ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu, Lietuvai kyla tam tikrų papildomų uždavinių, susijusių su sveikatos priežiūros sistema, socialinėmis paslaugomis bei socialiniu būstu, energetika ir žaliąja pertvarka;

(32) Lietuvos sveikatos rezultatai rodo, kad tikėtina gyvenimo trukmė yra viena trumpiausių ES. Prevencijos ir sveikatos priežiūros priemonėmis išvengiamas mirtingumas Lietuvoje, palyginti su ES vidurkiu, tebėra aukštas. Lietuvoje yra didelis išvengiamų hospitalizavimo atvejų skaičius ir didžiausias ES mirtingumas dėl savižudybių. Tai rodo, kad būtina gerinti Lietuvos sveikatos priežiūros veiksmingumą ir kad sveikatos priežiūros sistemoje šalis turi imtis daugiau prevencijos priemonių. Sveikatos priežiūros sektoriuje spręstinus uždavinius dar labiau paaštrina sveikatos priežiūros specialistų trūkumas, jų įgūdžių neatitiktis ir netolygus pasiskirstymas, o dėl to kyla sunkumų siekiant pasinaudoti pirminės sveikatos priežiūros paslaugomis ir jas teikti. Lietuvos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane numatyta reikšmingų priemonių, pvz., reforma, kuria bus pertvarkytas ligoninių tinklas ir greitosios medicinos pagalbos paslaugos, taip pat investicijų į sveikatos priežiūros įstaigų modernizavimą ir infekcinių ligų klasterio centrų infrastruktūros kūrimą. Tikimasi, kad įgyvendintos šios priemonės padės išspręsti kai kuriuos iš svarbiausių uždavinių. Tačiau siekiant toliau stiprinti pirminę ir plėtoti profilaktinę sveikatos priežiūrą, be kita ko, kad būtų padidintas sveikatos priežiūros sistemos atsparumas, be

ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane numatytų priemonių, reikia įdėti papildomų pastangų;

(33) planuoti ir teikti socialines paslaugas trukdo tai, kad savivaldybės nepakankamai įtraukia nevyriausybines organizacijas, taip pat neveiksmingas socialinės paramos ir profesinio mokymo integravimas į aktyvią darbo rinkos politiką, visų pirma skirtą bedarbiams. Lietuva tam tikrą pažangą padarė kai kuriose savivaldybėse užbaigdama bandomuosius integruotų paslaugų teikimo bedarbiams projektus ir pateikė rekomendaciją šių projektų rengimo metodiką nuo 2023 m. taikyti visų savivaldybių užimtumo didinimo programose. Nors tai žingsnis teisinga linkme, jo poveikio dar teks palaukti ir reikia įdėti papildomų pastangų. Į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukta reikšmingų priemonių, pvz., minimaliųjų pajamų sistemos ir mokesčių bei išmokų sistemos reforma ir nedarbo draudimo aprėpties išplėtimas. Tikimasi, kad įgyvendintos šios priemonės padės išspręsti kai kuriuos iš svarbiausių socialinės apsaugos uždavinių. Tačiau siekiant pagerinti socialinių paslaugų planavimą ir teikimą, be plane numatytų priemonių, reikia įdėti papildomų pastangų;

(34) galimybės gauti socialinį būstą Lietuvoje yra ribotos. 2022 m. pabaigoje socialinio būsto laukė apie 9 700 šeimų (beveik 19 000 asmenų), o vidutinis laukimo laikas siekė 5,85 metų. Bendra socialinių būstų kokybė tebėra prasta. Nors Lietuva ėmėsi tam tikrų su socialiniu būstu susijusių reformų priemonių, be kita ko, nustatyta teisė pirmenybę teikti nepilnoms šeimoms, padidintos pajamų ir turto ribos, į kurias atsižvelgiama vertinant atitiktį reikalavimams, ir įtrauktos esant nacionalinei ekstremaliajai situacijai ar karantinui taikytinos specialios nuostatos, šiuo metu bendros strategijos, kaip spręsti nuolatinio socialinių būstų stygiaus problemą ir gerinti jų kokybę, nėra;

(35) Rusijai įsiveržus į Ukrainą, Lietuva sėkmingai nutraukė dujų, naftos, elektros energijos ir anglių importą iš Rusijos ir persiorientavo į energijos importą per suskystintų gamtinių dujų (SGD) terminalą Klaipėdoje, naftos terminalą Būtingėje, naują dujotiekių jungtį su Lenkija, geresnę jungtį su Latvija ir esamas elektros energetikos sistemų jungtis su Lenkija, Latvija ir Švedija. Laikotarpiu nuo 2022 m. rugpjūčio mėn. iki 2023 m. kovo mėn. gamtinių dujų suvartojimas Lietuvoje, palyginti su dujų suvartojimo tuo pačiu laikotarpiu per ankstesnius 5 metus vidurkiu, sumažėjo 41 % ir viršijo siektiną sumažinimo reikšmę (15 %), o tai daugiausia lėmė dujų poreikio šalies chemijos pramonėje sumažėjimas dėl sparčiai didėjančių energijos kainų. Lietuva galėtų toliau dėti pastangas, kad laikinai sumažintų dujų poreikį iki 2024 m. kovo 31 d.[22] Vis dėlto Lietuvos energijos tiekimo sistema tebėra labai priklausoma nuo importo. Šalis importuoja apie du trečdalius visos reikalingos elektros energijos ir beveik visą jai reikalingą naftą ir dujas. Be to, šalies energijos rūšių derinyje nafta ir dujos sudaro tris ketvirtadalius;

(36) didelį energijos poreikį lemia didelis senų transporto priemonių parkas ir nepakankamai naudojamas viešasis transportas bei geležinkeliai, didelis mažo energinio naudingumo pastatų ūkis ir labai daug energijos suvartojantys pramonės sektoriai. Iki energetikos krizės pramonei teko 58 % bendro Lietuvoje suvartojamo dujų kiekio. Lietuvos priklausomybę nuo energijos importo mažintų papildomos pastangos sumažinti energijos suvartojimo šiuose sektoriuose intensyvumą, skatinant pramonės transformaciją, be kita ko, novatoriškus gamybos procesus, ir toliau skatinant naudoti atsinaujinančiuosius energijos išteklius. Paskatos rinktis mažiau taršias transporto priemones Lietuvoje tebėra menkos, o viešojo transporto sistema yra susiskaidžiusi ir nepakankamai koordinuojama. Todėl pirmenybė ir toliau turėtų būti

[22] Tarybos reglamentai (ES) 2022/1369 ir (ES) 2023/706.

teikiama mažiau taršių transporto priemonių rėmimui. Be to, daugiabučių pastatų renovacijos rodikliai tebėra per maži, kad iki 2050 m. būtų pasiekti šio sektoriaus poveikio klimatui neutralumo tikslai. Tai rodo, kad reikia tobulinti renovacijos procedūras bei paskatas ir remti privačiojo sektoriaus pajėgumą vykdyti renovacijos projektus. Energijos nepriteklius Lietuvoje yra vienas didžiausių ES ir, jei energijos kainos dar kartą ilgam laikui pakiltų, o renovacijos tempas išliktų lėtas, padėtis galėtų dar labiau pablogėti;

(37) Lietuvos, kaip ir kitų Baltijos valstybių narių, elektros tinklas išlieka pažeidžiamas, nes yra sinchronizuotas su BRELL elektros tinklu. Regioninio elektros tinklo sinchronizavimo su likusia ES dalimi darbai juda į priekį, tačiau dar nėra baigti (juos planuojama užbaigti iki 2025 m.). Todėl būtina bendradarbiauti su Latvija ir Estija. Lietuva didina vidaus energijos gamybą; ji ėmėsi veiksmų, kad supaprastintų leidimų išdavimo procedūras ir paskatintų elektros energijos gamybą iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, todėl 2020–2021 m. labai padidėjo saulės ir vėjo energijos gamybos pajėgumai. Tačiau, kad Lietuva pasiektų 55 % tikslo priemonių rinkinio tikslus, būtina toliau didinti užmojus mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir siekiant didesnio atsinaujinančiųjų išteklių energijos vartojimo ir energijos vartojimo efektyvumo;

(38) kliūčių pereinant prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos kyla dėl to, kad žaliajai pertvarkai esminės svarbos turintys sektoriai, įskaitant poveikio klimatui neutralizavimo technologijų gamybos, diegimo ir techninės priežiūros, ir profesijų atstovai stokoja darbo jėgos ir įgūdžių. Siekiant sumažinti įgūdžių trūkumą ir skatinti įtrauktį į darbo rinką bei darbo jėgos perskirstymą labai svarbu turėti aukštos kokybės švietimo ir mokymo sistemas, atitinkančias kintančius darbo rinkos poreikius, ir tikslinių kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo priemonių. Siekiant pasinaudoti neišnaudota darbo jėgos pasiūla, šios priemonės turi būti prieinamos, visų pirma fiziniams asmenims ir sektoriams bei regionams, kuriuos žalioji pertvarka veikia labiausiai. Nuo 2015 m. laisvų darbo vietų lygis pakilo daugumoje pagrindinių sektorių, pvz., statybos (nuo 0,8 % iki 1,5 % 2021 m.) ir apdirbamosios gamybos (nuo 1,4 % iki 1,8 % 2021 m.). Tačiau 2021 m. šis lygis vis dar buvo mažesnis už ES vidurkį – atitinkamai 3,6 % ir 1,9 %. Remiantis pateiktais duomenimis, pastaruosius kelerius metus Lietuvoje trūko 28 profesijų darbuotojų, kuriems reikia specialių su žaliąja pertvarka susijusių įgūdžių ar žinių. Konkrečiai, remiantis pateiktais duomenimis, 2022 m. darbo jėgos trūkumas buvo vienas iš veiksnių, ribojančių gamybą pramonės ir statybos sektoriuose;

(39) atsižvelgdama į Komisijos vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2023 m. stabilumo programą, o jos nuomonė[23] atspindėta toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje;

(40) atsižvelgdama į euro zonos valstybių narių ekonomikų glaudžias tarpusavio sąsajas ir kolektyvinį indėlį į ekonominės ir pinigų sąjungos veikimą, Taryba rekomendavo euro zonos valstybėms narėms, be kita ko, įgyvendinant savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, imtis šių veiksmų: i) išlaikyti skolos tvarumą ir susilaikyti nuo plačiabazės paramos visuminei paklausai 2023 m., tikslingiau orientuoti fiskalines priemones, kurių imtasi didelių energijos kainų poveikiui švelninti, ir apsvarstyti tinkamus laipsniško paramos nutraukimo būdus energijos kainų spaudimui mažėjant; ii) išlaikyti dideles viešąsias investicijas ir skatinti privačiąsias investicijas žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai remti; iii) remti darbo užmokesčio pokyčius, kuriais siekiama sušvelninti perkamosios galios praradimą, kartu ribojant antrinį poveikį infliacijai,

[23] Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį ir 9 straipsnio 2 dalį.

toliau tobulinti aktyvią darbo rinkos politiką ir tvarkytis su įgūdžių trūkumu; iv) gerinti verslo aplinką ir užtikrinti, kad su energija susijusi parama įmonėms būtų ekonomiškai efektyvi, laikina, tikslingai nukreipta gyvybingoms įmonėms ir išlaikytų žaliosios pertvarkos paskatas; v) išsaugoti makrofinansinį stabilumą ir stebėti rizikas, o kartu tęsti darbą siekiant baigti kurti bankų sąjungą. Lietuvai skirtos 1, 2, 3 ir 4 rekomendacijos prisideda prie pirmos, antros ir trečios euro zonai skirtų rekomendacijų įgyvendinimo;

REKOMENDUOJA Lietuvai 2023 ir 2024 m. imtis šių veiksmų:

1. Iki 2023 m. pabaigos panaikinti galiojančias su energija susijusios paramos priemones. Jei dėl vėl padidėjusių energijos kainų reikėtų imtis paramos priemonių, užtikrinti, kad tomis priemonėmis būtų siekiama apsaugoti pažeidžiamus namų ūkius ir įmones, kad jos būtų fiskaliniu požiūriu prieinamos ir išlaikytų paskatas taupyti energiją.

   2024 m. išlaikant patikimą fiskalinę būklę, išlaikyti nacionalinėmis lėšomis finansuojamas viešąsias investicijas ir užtikrinti veiksmingą EGADP dotacijų ir kitų ES fondų lėšų įsisavinimą, visų pirma siekiant skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką. Laikotarpiu po 2024 m. toliau vykdyti investicijas ir reformas, kuriomis skatinamas didesnis tvarus augimas ir išsaugoti apdairią vidutinio laikotarpio fiskalinę būklę.

   Sustiprinti sveikatos priežiūros ir socialinės apsaugos adekvatumą ir pagerinti bendrąsias viešąsias paslaugas.

2. Toliau tolygiai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą ir sparčiai užbaigti rengti skyrių „REPowerEU“, kad būtų galima skubiai pradėti jį įgyvendinti. Tęsti spartų sanglaudos politikos programų įgyvendinimą, glaudžiai jį derinant su ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu bei naudojantis jų sąveika.

3. Stiprinti pirminę ir plėtoti profilaktinę sveikatos priežiūrą, be kita ko, tam, kad būtų didinamas sveikatos priežiūros sistemos atsparumas. Gerinti socialinių paslaugų planavimą ir teikimą. Gerinti galimybes gauti socialinį būstą ir tokių būstų kokybę.

4. Toliau mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir importuojamos energijos spartinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimą, visų pirma užtikrinant pakankamą tinklo pajėgumą bei prieigą, užtikrinant pramonės gamybos transformaciją ir dekarbonizaciją, didinant viešojo ir darniojo transporto naudojimą ir didinant pastatų energinį naudingumą, be kita ko, siekiant sumažinti energijos nepriteklių. Užtikrinti pakankamus elektros energetikos sistemų jungčių pajėgumus, kad būtų padidintas tiekimo saugumas, tęsiant darbus, kad būtų laiku baigtas sinchronizavimas su ES elektros tinklu. Dėti daugiau politikos pastangų suteikti ir įgyti žaliajai pertvarkai reikalingus įgūdžius.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė